

Pogovor z Igorjem Štromajerjem in Branetom Zormanom

Peti in plesati računalniško kodo HTML

Ballettika Internetikka je Štromajerjev in Zormanov projekt, ki ga sestavljajo (večinoma gverilske) akcije – KiBela nas seznanja s podrobnostmi t. i. medmrežnega baleta

Mariborska galerija KiBela predstavlja celotno zgodovino projekta Ballettika Internetikka Igorja Štromajerja in Braneta Zormanana (v sodelovanju z Davidejem Grassijem), torej od njune uvodne raziskave medmrežnega baleta marca 2001 do njune ilegalne invazije na moskovski Bolšoj teater marca 2002. Na razstavi so na ogled originalni dokumenti in artefakti, predstavljeni so akcijske priprave na posamezne faze, prav tako tudi videi in spletna dokumentacija. V pogovoru z ustvarjalcema nas je zanimalo, kako opredeljujeta »računalniško balet«, kdaj in kje sta se našla in ali se še spominjata gledaliških začetkov oziroma vodenja punkovske skupine.

Vsak zase sta samostojna ustvarjalca. Vaju je združil balet?

Igor: Združil naju je neposredni prenos medmrežnega baleta na internet. Prva Ballettika se je zgodila marca 2001 na internetu. MC Brane je dirigiral MIDI orkestru, sam sem plesal medmrežni balet.

Kako dolg je bil ta projekt?

Igor: 20 minut. Pripravili smo tudi organizirane ogledne v galerijah (Nemčija, ZDA ...), a največ je bilo individualnih ogledov za domačim računalnikom.

Moskovsko Ballettiko sta izvedla v gledališču. Zakaj sta vdrila v prostor?

Igor: V Bolšoj teater sva sprva hotela vstopiti legalno, želela sva pridobiti vsa potrebna dovoljenja za vstop. A ker po letu dogovarjanja ni šlo, ker jih projekt ni zanimal, sva ga bila prisiljena izvesti ilegalno, gverilsko.

V čem se moskovsko Ballettika razlikuje od kasnejše milanske, torej vdrila v Scalo?

Igor: V kleti Bolšoja je MC Brane dirigiral MP3 orkestru, sam pa sem v živo plesal balet. V milanski Scali pa nisem plesal sam, ampak namesto mene daljinski vodeni roboti in avtomobili. Z njimi sva upravljala iz avta, ki je bil parkiran na Piazza della Scala, ob kuhinji La Scala. V milanski verziji v gledališču nisva bila fizično prisotna, ampak sva se pojavljala v vlogi manipulatorjev robotov in avtomobilov. To so igrače, ki sva »jih plesala« s pomočjo daljinskih upravljalcev.

Brane: V prvih dveh Ballettikah sva uporabila svoji telesi, v Milanu pa so bili objekti spremljani slike roboti. Gre za nekakšno raztelesenje baletnika.

Igor: Če bi hotel se plesati, bi potreboval dodatne baletne ure. A zakaj, če lahko to delo opravi roboti veliko boljše od mene ali prav tako žalostno in impotentno kot jaz. Tudi zato, ker so preproste igrače, zelo omejene z zornim kotom snemanja in možnostjo gibanja.

Vse Ballettikke so bile v naprej napovedane, in sicer zelo natančno. Nikoli nisva ničesar skrivala. Najin vdor v Bolšoj so vnaprej objavili številni mediji po svetu, tudi ruska tiskovna agencija, a kljub temu nisva imela nobenih težav, ker naju seveda niso jemali resno. Zlakha bi naju ustavili, – mimogrede, akcija sva izvedla po 11. septembru, ki je svet postal zelo drugačen – , a sva brez težav

uspela. Za najno delo je bil ta ksen odziv dober, saj ni bil najin namen izzivati ruskih oblasti. Napovedala sva tudi milanski projekt, prav rahlo sva zavajala le tik pred začetkom, ko sva objavila slepilo lokacijo na Dunaju, a bolj zaradi varnostnih razlogov in večje učinkovitosti.

Razvoj na področju robotike je hiter. Kmalu si bosta lahko omislila veliko zmogljivejša »partnerje«. Ali si že ogledujeta nove robot?

Brane: To naju načelno ne zanima, vsaj ne pri Ballettikah, ker želiva, da sta medij in tehnologija, ki ju uporabljava, zelo osnovna, preprosta.

Igor: Takšno akcijo lahko brez težav izvede kdorkoli, saj uporablja preproste igrače, ki so na voljo v običajni trgovini. V Ballettikah so igrače, sicer namejene igranju, postavljene v gverilski kontekst. Morajo znati preživeti v nevarnem, sovražnem, njim tujem okolju. To naju zanima tudi v prihodnje.

Načrtujeta že naslednje Ballettiko?

Igor: Letos Ballettiko BEO-gverilniko v Beogradu, drugo leto pa skupaj z Grassijem Ballettiko Internettiko SubAquatitko, ki se bo dogajala pod vodo, s pomočjo daljinskih vodenih podmornic. Leto 2007 z Inke Arns pripravljamo Ballettiko Internettiko Aerodromiko na letališču v Essnu.

Skozi svoje projekte problematizirata gverilo, ilegalne vdore, nasilje. Zakaj?

Brane: Dogajanje v zunanjem realnem svetu se nujno preslikava v internetnem svetu. Gre za igro realnosti, irealnosti, vprašanje internetne manipulacije z realnimi prostori. Odirajajo in vzpostavljajo se novi prostori odnosov.

Igor: Živimo v zelo političnem svetu in gverila je sestavni element sodobne političnosti. Uporabljava njene forme in jih pretežav, ker naju seveda niso jemali resno. Zlakha bi naju ustavili, – mimogrede, akcija sva izvedla po 11. septembru, ki je svet postal zelo drugačen – , a sva brez težav

na odru in občinstvom. Vendar te intime nisem našel. Teater je po definiciji spektakelski medij in šele z internetom sem odkril medij, ki dopušča intimno komunikacijo, pravzaprav najbolj intimni medij sploh.

Kakšna pa je glasbena pot od punka do računalnikov?

Brane: Preprosta, vseskozi se ukvarjam in delujem z zvokom. Začel sem s skupino O!Kult, ki sem jo vodil, leta 1986 pa sem ugotovil, da z bandom ne morem več delati, ker so se naši interesi razšli. Glasbo sem želel delati sam. Ko se je tehnologija na področju ustvarjanja glasbe liberalizirala in sem si privoščil to orodje, sem se posvetil izključno računalniku in v tem mediju nadaljeval z zvočno produkcijo. Tudi sam sem lahko šele s pomočjo interneta vzpostavil svojo intimo, čeprav delam pri različnih projektih, od performansov, gledališča, do instalacij. Intenzivno sodelujem tudi z Ireno Pivka pri projektu Cona, izdal pa sem novo ploščo OMMM(O.S.T.).

Kaj predstavlja v Mariboru?

Igor: To je pregledna razstava vseh šestih Ballettik, predstavljena je vsa fotodokumentacija, več kot 150 fotografij, vseh 6 video in audio dokumentacij na projekcijah in ekranih, računalniška dokumentacija; najbolj zanimivi pa so morda predmeti, ki sva jih uporabljala za gverilske akcije – dokumenti in načrti za akcije, roboti, avtomobili, računalniki, telefoni, svetilke, rokavice ipd.

Kako pa rešujeta problem avtorstva, kopiranja? Odkupitvornih del so verjetno (še vedno) problematični.

Igor: To so pomembna vprašanja, še posebej pri odnosu umetnik – galerija – trg. Ko sem prodal projekt pariškemu Pompi-douju, so hoteli kupiti kar trdi disk mojega računalnika, kar je skregano z logiko, saj je projekt v celoti razpršen po internetu. Se pa to področje v zadnjih letih normalizira, saj internetna umetnost ni več v getu in je tudi njen status na trgu bolj urejen.

Ali je za zdaj vsa dokumentacija Ballettik še v vajni lasti?

Brane: Ja. Noblena Ballettika še ni bila odkupljena. Ko bo, bo cena zelo visoka. Jelka Šutej Adamič

Kultura kot jedro upora

Marijan Zlobec

T e dni je še vedno moč spremljati odmeve na osrednjo proslavo ob dnevu upora proti okupatorju na Mali gori, Primorska proslavlja spomin na ustanovitev prve parti-zanske vlade 5. maja 1945. Ljubljana množično dan osvoboditve 9. maja, v galeriji Kresja je na ogled razstava, na kateri najbolj bodeta v očeh navezavani »nasprotni« si slovenskih dnevnikov: Slovenca in Slovenskega poročevalca.

Slovenec 3. maja razglasa, da na nocojšnji zgodovinski seji prvega slovenskega parlamenta Narodni odbor za Slovenijo proglasa, da je za vse ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci, ustanovljena narodna država Slovenija kot sestavni del demokratično in federativno urejene kraljevine Jugoslavije ... Čez dva dni je podoben razglas sprejela partizanska vlada v Ajdovščini. Slovenec zaključuje s parolami Živel kralj Peter, Živela federativna kraljevina Jugoslavija, Živela narodna država Slovenija. Slovenski poročevalec pa z Živela jugoslovanska armija, Živel maršal Tito, Živela rdeča armija, Živel maršal Stalin, Živela zavezniška vojska, Živel Truman, Živel Churchill, Slava Rooseveltu ... Razlika se zdi na moč groteskna, če ne bi bila pravno resnična.

V Janjevem govoru so predsedniku vlade nekateri, zlasti borci in komunisti, očitali omemo domoljubne, antifašistične primorske organizacije TIGR in dejstvo, da je proslava prenesel na Malo goro, kjer si je v spopadnih tigrovcev z italijansko vojsko, kot prvem oboroženem spopadu z okupatorji, hudo ranjeni legendarni Danilo Zelen sam vzjel življenje, hudo ranjena Ferda Kravanja pa so Italijani ujeli. Spopad je tiste, ki so hoteli monopolizirati slovensko odprtost, motil vse čas po drugi svetovni vojni. Slovenska država je TIGR sedaj prvič počastila na najvišji ravni.

Primorci smo Janši prav gotovo hvaležni za to potezo. Prvič je pravična, drugič resnična in tretjič vrsta spomin na najzgodnejše odprtost proti fašističnemu terorju na Primorskem z mnogimi žrtvami v taki ali drugačni obliki, z vrhuncem v številnih procesih, streljanju talcev, nešteti zapornih kaznih ter konfinkacij. Tigrovcev je bilo med letoma 1922 in 1940 več kot v Ljubljani pred italijansko okupacijo komunistov!

Janša je povedal premalo. TIGR žal ni našel zaslonbe v mednarodnem komunističnem gibanju, čeprav je imel že leta 1928 zvezo z italijansko KP in njenim voditeljem Palmirom Togliattijem, zlasti pa ni našel zavezništva med jugoslovanskimi mučenci v času, ko so spričo številnih strahotnih mučenih mnogi morali zbežati v Jugoslavijo. A tu so jih odprti rok sprejeli samo primorski rojaki. Ljubljana je nanje gledala s prezirom, KPJ pa videla v TIGR močnega konkurenta in za proletarski internacionalizem škodljivega!

Tigrovstvo je v najgloblji biti kulturno gibanje, porojeno iz zavesti o pravici Slovencev do svojega jezika, kulture, književnosti, slovenskega petja, slovenskega bogoslužja, slovenskih šol, sporazumevanja, skratka povsem slovenskega narodnega bitja in žitja v svobodni, od fašizma odcpljeni državi. Kako močno nacionalno gibanje je bil TIGR, kaže na stotine njenih predstavkov, organizacija trojk skoraj po vseh vaseh, jasno izdelan narodnoobrambni program, pa tudi nedvoumna in pogumna podpora slovenske duhovščine, na čelu s takimi junaki duhovnega in narodnosnega profila, kot sta bila Virgil Šček v Avbru ali Albin Kjuder v Tomaju, če omenim samo njiju. Šček je s svojim telesom preprečil fašistično streljanje Avberce, Kjuder je v svojem tomajskem župnišču zbral petajst tisoč knjig in omogočil Kraševcem slovensko izobraževanje ... TIGR je najslavnejši del medvojne slovenske zgodovine. Tragika je, da se še danes čuti, kot da se je tigrovstvo dogajalo v neki drugi državi in da je šlo za neke »druge« Slovence.

Sam vidim v tigrovstvu več kulture kot v vseh drugih odprtniških gibanjih. Porodil ga je fašistični požig Narodnega doma v Trstu leta 1920, porodila ga je generacija slovenskih kulturnikov na Tržaškem, Krasu, Goriškem. Znana so nekatera pričevanja, da se je že Srečko Kosovel udeležil nekega tedenskega sestanka v Gorici, kjer so obravnavali načrt oboroženega upora proti fašizmu. Žal je prehitro umrl, tako kot vneti antifašist, filozof in alpinist Klement Jug. Znano je, da je goriški književnik Karel Širok kot uslužbenec jugoslovanske konzulate v Celovcu za tigrovce opravljal najbolj tvegana dejanja ... Med mnogimi akcijami tigrovcev je izredno odmevala bombni atenti na sedež tržaškega fašističnega dnevnika Il Popolo di Trieste 10. februarja 1930 ob 22.40. Umrli je urednik G. Neri, štirje pa so bili ranjeni. Junaštvo tigrovcev nikoli ni bilo predstavljeno v zadovoljivi obliki!

Sperans v svoji knjigi Razvoj slovenskega narodnega vprašanja o vsem tem molči, zgodovinarji pa še niso analizirali tistih nekaj strani, kjer govori o »nepravilni politični usmerjenosti jugoslovanskih Slovencev«, ki je »neposredno potegnila na napache travnice tudi slovensko politiko onstran jugoslovanskih meja«. Sicer pa niti ni bilo dokazano avtorstvo knjige, bodisi v celoti ali po delih, spričo očitkov Anice Lokar, da je tekst Dragotina Gustinčiča, ki ga je sama nekajkrat pretipkala, potem pa videla objavljeno pod imenom drugega slovenskega avtorja. Opažiti pa je velikansko razliko med tistim, kar je domnevni ator trdil leta 1939, in tistim, kar je počel leta 1941.

Lahko se zgodi, da bo premier Janez Janša čez dve leti, ko bo osemdeseta obletnica formalne ustanovitve TIGR, proslavo popeljal na Nanos.

Brane Zorman in Igor Štromajer

Magdalena festival poster with a green frog mascot. Text includes: "7. mednarodni festival kreasivne komunicacije 12.-14. maj 2005 | Maribor | www.magdalena.org". Categories listed: PREDAVANJA, RAZSTAVE, ZABAVE.

Kulturama

Razstava Tobiasa Putriha v New Yorku

V galeriji Max Protetch v New Yorku so 6. maja odprli razstavo slovenskega umetnika Tobiasa Putriha. Razstavil je objekta s filmskega platna ter skulpture iz valovite lepence, s katerimi je doživel odmeven uspeh že na skupinski razstavi v Centru sodobne umetnosti P. S. 1, ki traja še do 22. septembra. Otvoritve razstave, ki bo na ogled do 18. junija, se je udeležilo več kot 100 obiskovalcev, ki so imeli ob tej priložnosti tudi možnost poskusiti slovenska vina. STA

tam nadaljeval z oživitvijo Janka in Metke, bodo v sredo, 11. maja, ob 19. uri v Gleju zaokrožili s premiero njegove postavitve Sneguljčice. Tokrat so z avtorjem dramatičnejše, likovne zasnove in režije sodelovali avtor pesni Andrej Rozman Roza, avtor glasbe Ernő Sebastian, lektorica Tatjana Stanič, igralci in animatorji Ajda Rošar Remeta, Vito Rožar in Tina Oman, harmonikar Aleš Ogrin, svetovalec za animacijo Brane Vižintin in lučni mojster Igor Remeta. S. Pe.

Čipke in Rudi Skočir

Mestni muzej Idrija in Čipkarska šola Idrija sta pripravila razstavo Idrijska čipka in umetnost Rudja Skočirja, na kateri se prepletata tradicionalno čipkarstvo in sodobna likovna umetnost. Razstava bo od 12. maja (odprtje ob 18. uri) mesec dni gostovala v Mihelčevi galeriji na Ptuj. M. Vo.

Hrvaški časopisi za otroke

Slovenski in hrvaški šolski muzej sodelujeta že nekaj časa z izmenjavo razstav. V sredo popoldne bodo tako v Ljubljani odprli razstavo Hrvaškega šolskega muzeja V zabavo in poduk pridnim otrokom in mladini, ki govori o hrvaških časopisih za otroke in mladino od leta 1864 do leta 1945.

O zmagi z odlomki iz literarnih del

Muzej novejšje zgodovine Slovenije bo šestdeseto obletnico zmage nad fašizmom in nazizmom proslavil jutri (10. maja) ob 20. uri z multimedijsko instalacijo ter odlomki iz literarnih del K. D. Kajuhna, M. Bora, F. Kosmača, C. Kosmača, E. Kocbeča, I. Roša, B. Balantiča, I. Hribovskega, T. Seiškarja, V. Župana in R. Seliga, ki jih bodo prebirali dramski igralci. M. Vo.

Podelitev bralnih značk v SSG Trst

V četrtek, 12., in petek, 13. maja, ob 10. uri bodo v slovenskem Kulturnem domu v Trstu slovenski podeljevali letošnje bralne značke. V okviru osnovnošolskega gibanja Bralna značka so vzgojno-izobraževalni projekt S knjigo na oder pripravila Didaktična ravnateljstva na Tržaškem v sodelovanju s SSG Trst, Zavodom za šolstvo RS – enota Koper

in društvom Bralna značka Slovenije (ZPMS). Dveletno gledališko delavnico vodita igralca SSG Nikola Petruška Panizon in Gregor Geč, ki sta za letos izbrala nekaj živalskih zgodb iz knjige Primoža Suhodolčana Živalske novice. Te bodo otroci tudi oživili na odru v sklopu obeh letošnjih podeljevanj bralnih značk. Otroške risbe, spodbujene ob branju Živalskih novic, bodo ob tem razstavljeni v predverju Kulturnega doma, na prireditvi pa bo prebran tudi najboljši otroški spis na temo Izmisli si živalsko novico. Na prireditvi bo nastopil tudi igralski kvartet iz tržaške uprizoritve Blika Ferdinanda (poleg obeh že omenjenih igralcev ga sestavljata še Stojan Colja in Aleš Kolar) ter zapel in zaplesal Jesihovo pesem O juncu iz njihove letošnje uprizoritve za otroke. S. Pe.

Zakaj pokrajina?

Vasja Urh se bo s projektom Scandinavian predstavil v Galeriji

